

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 22.

Költ Bétsben, Sz. Mihály Havának (Szeptembernek)
 15-dik napján 1797-dik Elztendőben.

Békességes és Hadi Környülállások.

Moguntziából Septemb. 4-dikénn: —
 „Vízfsza költöztek már ide *Aschaffenburg*-
 ból a' Választó-Hertzegi Kormányfzék és
 a' Kamara, 's hozzá is kezdettek ma, ren-
 des Üléseiknek tartásához.

Hogy a' *Lillei* vagy *Rysseli* Békesség-
 alkujábann a' Nagy-Britanniai Udvarnak
 részt vésznek a' Bétsi és Lisbonai Udva-
 rok is, ki-tetfszik onnét: hogy az Angliai

Y

Ministériom, Tudósításokat vévén *Lille* Városából Aug. 17-dikénn, a' mely tanácskozást tartott azok eránt más nap, el hívta arra, a' Tsászári Királyi; és a' Portugalliai Követet is.

Lille Városábann, az Ánglus Követ Lord *Malmesbury* egy különös Házat vett fel, a' melyben vele együtt laknak minden Hozzá tartozói, mely tselekedetéből *L. Malmesburynak*, a' Békességalkunak tovább való folytattatását jövendölik a' Londoni Politikusok.

Ángliábann a' Frantzia Rabok számát özfze-summáltatván az Admirális, találta azt, húsz ezer főből állónak.

Ánglia' tengeri-erejének nagyságát meg lehet onnét ítélni; hogy 128 línei hajói vitézkednek az Európai és két Indiai tengerekenn, a' Frantziák, Spanyolok, és Hollandusok ellen.

Ánglus Tengeri-Vezér Gróf *St. Vincent*, a' Cádixi Spanyol Kikötőhely elől, melyet még mindüntalan bé-kerítve tart, el küldött 3 línei hajókat, és 8 Fregátokat, oly hagyomással, hogy vegyenek fel *Gibráltárnál* elegendő Katonaságot, 's induljanak onnét *Teneriffa* Szigete ellen, mely leg-nagyobb a' Canáriai 12 Spanyol Szigetek között. Jó két Kikötőhelyei vannak, a' melyekben mindenféle eleséget és

frissítő szereket kapnak a' Napnyúgoti-Indiába utazó-hajók. Ezen Szigetben áll, a' tenger felett fel-emelkedve, az a' híres; 1904 ölnyi magasságú hegy *Pico de Teneriffu*, mely, elztendőnként meg terem 30 ezer hordó jóféle bort. Ezen bornak három negyed részét teszi az úgy nevezett *Malvasiai* bor, melvel alkalmas kereskedést űznek a' Spanyolok.

Az Anglus tengeri Népnek egy panasz-sza a' vólt, hogy nem kaphatott friss zöldséget: már most tehát e' részben is kereste kedvét a' Ministériom: mert mind a' Hollándiai, mind a' Frantzia, mind a' Spanyol partok előtt álló Hajósseregek' számára, bőven küldött friss kerti zöldséget.

S. Domingó Szigetéből, Amerika' meljéről; officiális Tudósítások érkeztek Londonba, 's azok is bizonyítják, a' mit már elébb némely magános Tudósítások közlöttek; hogy t. i. *Irois* nevű Erősség' meg-támadásának alkalmatosságával ezer Embert vesztettek a' Frantziák. Az Erősségbéli Anglus Őrizet nem állott többől háromszáz Személynél; de el szánta magát; hogy vagy győz, vagy meg-hal. A' Kártátisai oly foganatosan dolgoztak, hogy egész sorokat el sepretek a' Fr. ák között. Ugyan az említett officiális Tudósítások szerént egy *Le Prodiges* nevezetű igen jó járású Fr. Rabló-hajó, mely, a' had' kez-

detétől fogva kétszáz hét Ánglus hajókat kapdosott vala már el: üzőbe vétetvénn mostanság egy Ángl. Fregát által, két száz tengeri mérttföldet szaladt magát óltalmazva, 's a' futás közben, mind a' Kapitány, mind a' Hadnagy el estek rajta; úgy kén-telenítettett végre meg-adni magát.

Skótzsiának némely északi részeiben, el-lene szegezték magokat a Lakosok a' Pol-gári Katonaság' fel-állításáról szóló Tör-vénynék; de ezenn zenebonának minden veszedelmes következtések nélkül való el-enyészését ígérték a' leg-újabb Londoni Tudósítások.

Batávia (Néhai Frigyes - Belgiom): Az újj Nemzeti-Gyűlés' Tagjaivá való vá-lasztatást sokan nem fogadták el. — *Gras-vel* Polgár, a' ki Deputátussa vólt a' Nem-zeti-Gyűlésnek a' *Texeli* Hajósseregnél, Hágában vólt Aug. 27. dikénn.

Az *Alsó-Rajnai* Fr. Sereg' Vezéréről *Moró* Generálisról, félő dolognak írja a' *Quotidienne*, hogy ki ne tétessék a' Ve-zérségéből, egy bűnéért, mely abból áll, a' *Barras'*, *Rewbel'*, és *Lareveillere'* szemeik előtt, hogy nagy Barátja *Pisgrünek*.

A' *Cisalpina* Respublika' új Követjé-hez Aug. 27. dikénn tartott Beszédjét a' Fr. Direktórium' Elölülőjének, igen magára vette, a' mint vehette is, a' Törvényho-

zó Ifjabb Gyűlés' nagyobb része, 's úgy nézi azt, mint belső hadra való fel-kívánást. A' *Redacteur* ugyan, (mely, ha megszűnt is már officiális Párisi Újság lenni: Directoriálissá mindazáltal még több tekintetben és nagyobb mértékben lett, mint volt az előtt is) felette magasztalja az említett Beszédet, melynek ki-fejezéseit úgy írja le: hogy azok, valóságos méltóságos nyilatkoztatnak; 's újító reménységet nyújtottak az eránt, hogy a' Direktórium' hazai szeretete 's erőss-lelkűsége, gyámoltja még a' Nemzeti ditsősség' Barátnak, és a' Respublika' belső Békességének. — Ezt az Előadást egész tetfzéssel olvashatta *Lareveillere*: de ha más Újságokat vett kezébe, már azokban éppen más ítéletet olvasott magáról. A' *l'Invariable* nevezetű t. i. nyilván ki-mondta: hogy *Lareveillere Lepaux*, a' Törvényhozó-gyűlés' gondolati és tselekedetei ellen dolyfős vakmerőséggel kelt ki; a' Törvényhozó-gyűlés özfziseséggel támadtatván meg, ellenséges küfzködésre késztetődött. A' *Nouvelles Politiques* nevű Párisi Újság' Kiadója, okos maga-mérséklést nyilatkoztott egy időtől fogva: de még Ez se' állhatta meg most, hogy ki ne keljen a' *Lareveillere*' Beszédje ellen. „Sok szomorú napokat számlálunk már — így fejezi ki magát a' többek között — a' mióta, hadat

láttatik folytatni a' Direktórium a' Törvényhozó-gyűléssel. A' Törvényhozó-Gyűlés azzal vádoltatik, hogy tüzes indulatoktól engedi magát vezéreltetni, 's azonban még se' történt soha ebben a' Gyűlésben, a' mely pedig viszfsza nem tartóztathatja a' kebelebeli Orátorok' gondolatjaikat, hogy annyi fenyegetődzések és rágalmozások után is valamely Tagja a' Gyűlésnek, a' Direktóriumnak egy vagy más Tagját személy szerént érdeklettte volna (mint érdeklettte *Lareveillere* a' Törvényhozó-gyűlés' Tagjait, fel-hozván 's balra magyarázván Azoknak szavaikat) Hát a' gyűlölség nem áldozhat e' fel valamit a' Politikának? vagy talán politika, halasztani a' Békességet?

A' Frantzia Elöljárók között uralkodó nagy meg-hasonlásnak új bizonyysága egy Írás, melyet, a' Törvényhozó Ifjabb Gyűlésnek a' 3 Direktorokkal tartó *Bailleul* nevű Tagja, ily ízím alatt adott ki nyomtatásban: *Déclaration à mes Commettans* (Az én Küldöimhez való ki-nyilatkoztatás). Ezen Írásbann vádolja *Bailleul* a' maga Kollégáinak nagyobb részét, 's így kiáltja el magát a' többek között: Derék Vitézek! Republikánusok! Szerzői a' Nemzeti jószágoknak! Közönséges Tisztviselők! a' reám bízott hivatal' nevében, a' Nemzet által adatott kötelességem' nevé-

benn jelentem Néktek, hogy Ti el vagytok árúlva.

*Bailleul*nek ezen szörnyű Írása oly lármát okozott Aug. 30-dikán a' Törvényhozó Iffjabb Tanács' gyűlésében, hogy az Elölülő, a' maga tsendesítő hatalmának nyilatkoztatása végett, kénteníttetett fel tenni a' kalapját.

Márfzélj (*Márseille*) Városából, oly Tudósítással érkezett egy Hírvivő Párisba, hogy ott egy tsomó Jakobínusság fel-fegyverkezvén, sok tsendes Polgárokat megtámadott; 's némelyeket közzülök megsebesített; egynehányat pedig meg is ölt. A' midőn el indult onnét a' Kurír, alkalmassint helyre állította vala már a' tsendességet *Sahuguet* Generális.

A' Jakobínusok' néhai nagy Emberének *Louvet*nek, meg-síratta a' halálát, egy *Benjamin Constant* neyü Tzimborássa a' *Sentinellében* (mely Újságnak *Louvet* vólt — mint meg-írtuk a' múltt postán — a' Kiadója, 's nagyon ki kél B. Constant Azok ellen, kik még halála után se' hagytak békét *Louvet*nek. Minekutánna el beszéltette ezt a' *Quotidienne*: ily meg-jegyzést vét utánna: „Mi is egy értelemben vagyunk *Benjamin Constant*tal, és hogy ennek szembetűnő próbáját adhassuk: ne tsináljanak egyebet a' Jakobínusok; hanem

haljanak meg hólnap mindnyájan, 's mi fogadjuk szentül, hogy rólok egy szót sem fogunk többé szólni.

Elegyes Tudósítások

A' Párisi Dámák tsak nem mind Turbánt viselnek azólta, miólta ott van a' Török Követ. Így majmozták hajdann a' Római Dámák is a' Görögöket.

A' Skutaribéli Basának kérő írása által felindítatván *Bonaparte*, oly parantsolatot adott ki, hogy a' Fr. ák által el foglaltt részeiben Olasz-Országnek, mind szárazon, mind vízen, a' Török Alattvalókhöz, különösen a' Törökökhöz, és főképpen az Albánusokhoz barátságos indulatot kell mutatni.

Sok titulusokat halmozott a' Skutari-béli Basa *Bonapartéra*, említett Írásában, a' melynek kezdő szavai ezek: „Az Isten nagy, és az ő munkái tsudálatosok. — *Bonaparte* Fő-Vezérhez; az *Isa* Törvénye' Védelmezőjéhez; a' Frantzia Reszpublika' hatalmas Emberéhez; Generálisok Generálisához; Olasz-Ország' Tartományainak nagyságos Meg-győzőjéhez; 's a' t.

Hozzá útasítom ezen Írást:
Generálisok Fejedelme! 's a' t.

Végző sorai a' Levelének ezek:

Dieu est grand et ses Oeuvres sont
merveillenses Que l' amitié qui nous unit,
ne cesse jamais.

(Az Isten nagy, és az ő munkái tsu-
dálatosok. A' Barátság, mely minket egy-
gyesít, soha se' szakadjon félbe.)

Egy nevezetes Ánglus Útazó *Spillárd*,
hogy jobb móddal tehesse mindenütt a'
maga tapasztalásait; kivált a' füvek és ér-
tek körül; gyalog járt, és nyóltzvanki-
lentz ezer Ánglus mérttföldet téfzen, a'
mit gyaloglott, Európábann; Ázsiának a'
Török Birodalomhoz tartozó részében; Á-
frikábann, és Amérikában.

Chínának

eddig is forogtak már kezeinkben több
rendbéli Leírásai; de a' mely Leírás most
jött ki ezen roppant Birodalomról London-
bann: az, meg-haladja sok tekintetben az
előbbieneket. Ezen új Leírása Chínának
teszen, egy Folió; és két negyedformájú
Köteteket. Mintegy 70 Rajzolatok is vagy-
nak benne, melyek okozzák kiváltképpen,
hogy négy font sterling és 4 silling az ár-
ra. A' Kiadója *Staunton* Úr, ki a' Chínai
Tsászfárhoz' küldetett Követség mellett Se-
cretáriusságot viselt. A' maga jegyzései
kivül, kezénél voltak *Staunton* Úrnak,
minden Követségi-Tifztviselők' jegyzéseik,

nevezetessen magáé is a' Követé Lord *Macartney*-é, és az Úti-Hajók-Vezérjéé Lord *Gower* Erasmusé, kiknek alkalmatosságok vólt jó esméretet szerezni magoknak Chínáról, úgymint, a' melyben nyóltz hónapig múlattak, 's Tsászári Tisztviselőktől kísértetve el járták annak nagyobb részét. Tovább is maradtak vólna még, de nem akartak várakoztatni 15 gazdag terhű Ánglus hajókat, melyek az ő 64 ágyús *Lyon* nevű hajójoknak óltalma alatt fázandékoztak Chínából Ánglia felé venni útjokat. Midőn jelentették magokat, hogy viszfza akarnának indulni Hazájokba: azt felelte nékiek a' Tsászár, hogy Ő kíván új Ánglus Követséget látni Chínában azonnal: mihelyest úgy fog tetszeni a' Nagy-Britanniai Udvarnak, hogy ismét küldjön egyet oda. Ez a' ki-nyilatkoztatása a' Tsászárnak nyilván meg-tzáfolja azt a' hírt, mintha Chína maga adott vólna ki az Ánglus Követségen. — *Staunton* Ur' Könyvében háromszázharminthárom millióra van téve a' száma *Chína*' Lakosinak, kik közzül harminthárom millió lakja az első Tartományt *Pekint*, és 3 millió, ennek ugyan azon nevű, t. i. *Pekin* Fővárosát. Hogy légyen mit enni ennyi szájnak, nagyon utánna látnak ott a' Földmívelésnek, mely, nem tsak a' hegyek' tetejéig terjed ki; hanem a' tengerekről és folyó-vizekről is,

egész kertek tűnnek, Úszó-fzigetek' formájában a' Nező' fzeembe, a' melyeknek hidlásokra rakott, és sövénnel körül kerített földjén a' leg-szebb zöltségek teremnek nagy bőséggel. Jóllehet *China*, az eddig esmeretes Világ' lakó-földjének egy tizenegyedrészt teszi, 's a' Lakosinak száma három annyi mint egész Európáé: még is, *Staunton* Úr' Előadása szerént, a' közönséges jövedelme, ezüst pénzben véve, alig van háromszor annyi, mint Nagy-Britanniáé. A' tudományokra nézve, hátrább vagynak a' Chínaiak, az Európaiaknál, de elevenségjekre (virgontzságjokra), módos magok viseletére, és a' magokról való nagy képzelődésre nézve, hasonlítanak a' hajdani Frantzia Udvariakhoz. Semmi Nemzeti-Religiójok nints a' Chínaiaknak. Az Afzszony-nem, oly lábon áll náluk, mint a' Törököknél: bé-zárva tartatik. Az igen régtől fogva fenn-álló szokások, 's a' hofzszas tapasztalás, igen könnyítik az igazgatását egy ily temérdek Népnek: 's nagyon sokat használ e' végre az is, hogy az egy Tsászárságon kívül semmi örökös hivatalok nintsenek; hanem, érdem által lehet szert tenni Azokra. Visgálások szoktak tartatni, melyekben a' mint méltóbbnak mutatja valaki magát egy vagy más hivatalra: ahhoz képest nyeri Azt el.

Erdélybe, 1730, 1747 1749, és 1780-dik esztendőekben nagy sokasággal omlottak vólt által a' kártékony sáskák, Nagy Tár-Ország' pufztaságairól. Ezek a' veszedelmes Vendégek újra meg-jelentek Aug. 20-dik napján *Brassó* vidékénn, az úgy nevezett Ó-Sántznál, és egy sűrű felleg' módjára le-szállottak a' Hofzszúfalui hegy' aljára. A' Lakosok meg-próbálták mindjárt más nap, fel-lármázni őket pihenő-helyekből: de ők, míg ki nem nyugodták magokat, addig nem mozdultak. Tsak Aug. 22-dikén kerekedtek fel onnét; 's második nyugvó helyül a' Tatrángi hegyet választották. Az eddig való Tudósítások szerint nem okoztak vala még semmi kárt; és hogy továbbra se' okozhassanak: megtétettek előre minden gátló készületek.

Béts.

Tegnap délelőtt, tíz Ifjú Orvosok gráduáltattak itten, kik között vagyon egy nagy reménységű Hazánkfia is N. Gömör Vármegyei *Marikoufsky* György Úr. Ezen Ifjú Orvos Doktor' Nemzetségéből vólt már a' Magyar Hazának egy E. Orvosa, a' ki *Tissót* Magyarra fordította.

Tegnap vólt már a' Török Követ Ő Felségénél is audientziánn: hasonló együgyűségű tzeremóniával, mint a' milyennel a' Ministereknél vólt.

Az Alsó-Ausztriai Kormányfőzék' Elöl-
ülőségéből a' Közöséges - Kintstár' s a'
Kereskedésre ügyelő Udvari Dikasztériom'
(Finanz- und Kommerzien-Hofstelle') Elöl-
ülőjévé neveztetvén Gróf *Saurau*: helyé-
be, ideigvaló Elölülőjévé lett az A. Au-
sztriai Kormányfőzéknek az eddig való Vi-
ce-Prezidens Bárá *Vöber*; ideig való Vi-
ce-Prezidenssé pedig B. *Vöber*' helyébe
Ts. K. Udvari Tanácsos, és Béts Városa'
Kapitánya Gróf *Kufstein*.

A' Státus' Kintstárjára ügyelő Udvari
Dikasztériomhoz első Tanácsossá rendelte
a' Felső, Bárá *Bartensteint*, ki ennek-
előtte a' Belgiomi Kamarának volt Vice-
Prezidense.

Magyar Ország.

A' Versszerző Magyar Afzfzonyságok'
száma egygyel nevededett Ns *Vályi Klá-
ra* Afzfzony' személyében, a' kinek első
Poétai szerentsés remekjei közzül, öröm-
mel közöljük Hírmondónkbann' az itt kö-
vetkezendő sorokat:

*A' Palatínushoz, és a' négy Kerületbéli
Vezérekhez.*

Én vettem magamnak ezt a' bátorságot,
Hogy merjek tisztelni ily fő Méltóságot
Kinak ditső neve futja e' Világot,

Mind Magyar, mind Német, sok külső Országot.

PALATINUS, Nemes Sereg Fő Vezére!

Vezérljed a' Magyar Ditsósság' helyére.

Mint magad nem gyenge Galamboktól lettél,

Hanem az hatalmas Sas fajból születél.

Úgy Nagy Attilának, vitéz növevényi

ESZTERHÁZI, PÁLFI, MÉSZÁROS és SPLENYI

Legyetek a' Haza' szemes Őrállói,

A' Felséges Udvar fénnye meg-tartói.

Az Insurrectióról közönségesenn.

Szép virtus tündöklik most a' Magyar Népenn.

Sok mutatja magát régi Vitézképpen,

Most tettik meg, kinek nem viafz a' szíve,

Öltözik fegyverbe, van kezébenn íve.

Jó hír, név, betsület, nem az ágyon hever,

Hanem ott hol vitéz ellenséget le ver,

* * * * *

Hát te zabolátlan 's fejetlen gonofz Nép!

Rettegi, mert a' Nemes Magyarság majd meg-tép.

T. Borsod Vármegye' Insurgenseihez.

Borsod Vármegyének Insurgens Serege

Úgy fénylik mint Fébus szép tsillagos ege.

Bús szolgáldó tisztel gyáfz-köd homályábann,

Nem látván is részt vesz virtusod hangjában.

Ditső Eleinknek híres maradéki,

Ti is, mint Hazának több nemes Vidéki,

Minthogy kardot jó ügy mellett kötöttetek,

A' kívántt szerentse lakozzék veletek.

A' Király és Haza miénk és tiétek

Mind a' kettőt híven most védelmezzétek.

Tetteteknek hafznát a' Haza meg-éri,

A' késő Század is nevetek ditséri.

(Intézte Verseit a' N. Magyar Poéta-Afzfony
más N. Vármegyének fel-ültt Seregeihez is, a me-
lyek öfzfzeseggel ki fognak adattatni nyomtatásban,
és azokkal együtt, még sok más Versezetek is, me-
lyeknek írogatása által igyekezik cnyhíteni Hazánk
ezen E. Leánya, bús Özvegysége' keserveit.)

Bé rekesztés.

Mind öszsze ölelem a' szép Magyar Népet,
 Formálok szivekbenn győzedelmi Képet.
 Menéstekenn örül a' szép tsillagos ég,
 Győzedelmetekbenn soha se legyen vég,
 Méltó híreteknek oszlopot emelni,
 Fejeteknek Laurust Pindusonn nevelni:

Veszprém mellől Rátóthról Sept. 5-dikén: — „Hazánk' tudós Histórikussa, Nagyváradí Kánonok Fő Tiszt. *Pray* Úr, 26 új Apáturságokat 's Prépostságokat fedezett fel, melyek eddig a' Tituláre Kalendariumban nem találtattak, úgymint: az Egri Megyében: *Tomayi; Typulthai; Böli; Pasztuchi; Debalchi; Beheli; Tunnyei; Sovári* Apáturságokat, és *Hóllóthói* Prépostságot. A' Vátzi Megyében: *Szent Pantaleonnak Rátzkeve* Szigetéről nevezetett Apáturságát, mely másképpen *Bánkrúzkóinak* is neveztetik, és *Dornai* Prépostságot. A' Váradí Megyében: *Egedi* Apáturságot; a' kisebbik *B. Sz. Máriának* a' *Váradí Várról* nevezett Prépostságát; a' *Byhor* Városával határos *Tormavárról* nevezett Apáturságot; a' *Körös vize meljékei Dyenusról* nevezett Prépostságát a' *Sz. Léleknek; Nyirpályi* Prépostságot; *Sz. György* Prépostságát; *Sz. Pál* Prépostságát; *Oyskai* Prépostságot; *Odoni* Prépostságot. Továbbá, a' Hunyad Vármegyében fekvő *Boldogfalváról* nevezett Apáturságot. Buda szomszédságabéli *Rewi*

Prépostságot, Somogy Vármegyében, és így a' Veszprémi Megyében; mely Prépostság tehát különbözik az Esztergomi Megyebéli *Káppani* Apáturságától a' B. Sz. Máriának. *Pagrányi* Apáturságot a' Veszprémi Megyében. *Dersi* Apáturságot a' *Kalotsai* Megyében. Sz. *Abrahán*nak *Ebron* Völgyéről nevezett Apáturságát.

„Az elő számlált új Apátúrságoknak és Prépostságoknak nagy érdemű és hosszú életre méltó Felfedezőjét igen erányosan megjutalmazta a' kegyes Felség, mert az általa új életre hozatott Apátúrságok között egygyel, t. i. a' *Tormovaival* tisztelte meg.”

Veszprémben, egy új Könyv jött ki magyar versekben ily tizim alatt: *Vitéz Kiny'sy Pálnak Hamvai. Öszve szedte H. I. S. G. P.* (Horváth János Szöllös-Győröki Plébános). A' Haza' 's Király' Véddőinek ajánlja S. M. W. T. (Szvorényi Mihály, Veszprémi Tanító.) A' formája ezen Könyvnek negyed rétű.

Helvétzia: „Minekutánna a' *St. Galeni* Nép engedelmet nyert, hogy egy Nemzeti-Tanátsot válasszthasson maga kebeléből: ezen Választás véghez ment August. 13-dikán egy Gyűlésben, mely mintegy négy ezer Polgárokból állott.